

Gerið eina „Hvítbók“ um pensjónina

Oddagrein

PENSJÓNISMÁLIÐ er vorðið ein politisk kastibloðka. Ikki minst tí at fráboðaninar hjá landsstýrissflokkinum eru so ymskar. Og tað er spell. Partvist tí at málið ger, at pensionistar verða ótryggir, og partvist eigur tað at vera breið politisk semja um eitt so týðandi mál.

TAÐ elvdi til politiskan rumbul, tá bæði Tjóðveldisflokkurin og Sjálvstýrissflokkurin søgdu seg taka undir við eini tvungnari, individuelli skipan, sum Fólksflokkurin í fleiri ár hevur tosað um. Soleiðis varð hetta uppfatað. Heitið fyrri hesum politiska misforstrinum er Fólkatrygging. Men tá hetta kom út í fjølmiðlunum, var Tjóðveldisflokkurin skjótur at boða frá alment, at talan var ikki um at fara frá tí solidarisku fólkapensjónini, sum afturímóti skal styrkjast. Alt gott um tað, men ikki skerst burtur, at Tjóðveldisflokkurin hevur ikki greitt eitt orð um tað samhaldsfasta - solidariska - alternativði til Fólkapensjónina, nevniliga tann Samhaldsfasta siðani. Og tá uppskotið hjá Javnaðarflokkinum um at hækka inngjaldið til Samhaldsfasta var fyrri í Løgtinginum í vikuni var eingin positiv tilsoyn at hómá har heldur.

RÁKIÐ hevur í fleiri ár verið, at alt fleiri fakfeløg fáa avtalur um eftirlonarskipanir. Alt gott um tað, men vit eiga ikki at gloyma, at tað eru partar í samfelagnum, sum ikki hava henda møguleika - arbeiðsleys, avlamin, fólk á smábygdum osfr. - og í teimum forum er Samhaldsfati einasta alternativði, um fólkapensjónin ikki verður hækkað munandi. Hinvegin, verður Tjóðveldisflokkurin við til at gera eina tvungna, individuella pensjónsskipan - meinelikar fólkatryggingina hjá Fólksflokkinum - sum gevur fólk eftirlon í mun til inngjald, ger flokkurin eitt risafet frá solidaritetsprincippinum, ið hevur eyðkent politikkinn á pensjónssøkinum. Verður hetta leiðin, verður torført at venda aftur. Og hvat verður tá tað næsta - brúkaragjöld á almanna- og heilsøkinum?

AVTALUR, sum fakfeløg hava gjørt, eru komnar væl við. T.d. skipanin hjá Havnar Arbeiðsmannafelag, ið fleiri ferðir hevur fingið rós á hesum stað. Tí varð tað ein loddrott lygn, tá Bjarni Djurholm í tinginum henda dagin segði, at Sosialurinn hevur niðurgjørt hesa skipan. Tvørturímóti. Henda skipanin er samhaldsføst, og er eitt frálíkt iskoyti hjá arbeiðsmanninum í Havn. Hóast Dagblaðið hevur skamrøst skipanina, so skerst ikki burtur, at Fólksflokkurin virkaði fyrri eini skipan, ið ikki byggir á samhaldsfesti.

VIT eiga at endurskoða pensjónsviðurskiftini frá grundini, gera eina „Hvítbók“ og tá tað er gjørt, eiga vit fyrbils at bæta verandi skipanir. Tað er umráðandi at fáa eina breiða semju um pensjónsmálið, so tað ikki verður politisk kastibloðka. Og her áttu Tjóðveldisflokkur og Javnaðarflokkur, sum vilja umboða tey veiku, at royna at draga eina línu. Tíðin er komin hartil, at hesir flokkar gera sær greitt, hvat Fólksflokkurin stendur fyrri.

Sosialurinn

Viðmerking:

Karsten starir seg blindan í lønarspurninginum!

Nú arbeiðssteður er í sambandi við sáttmálan hjá limunum í Starvsmannafelagnum, liggur almenni arbeiðsmarknaðurin lami. Nógv spyrja seg sjálvi - hví?!

Fíggarímálastýrið við Karsteni Hansen á odda góðtekur ikki eina lønarhækkan sum 2,5%. Sjálvur segði hann við blokaduvaktiruttanfyrri Fíggarímálastýrið fyrrapartin mikudagin, at veruliga hækkingin var 3,5%, og at hetta var ALT ov nógv?!

Samstundis hevur flokkur hansara atkvøtt fyrri stóru hækkingini í tingmannalønini. Alt í lagi við tí, um so

er dygdin av arbeiðnum hjá tingmonnum hækkað samvarandi?!!

Dagliga hava flestu okkara einki sum helst við Fíggarímálastýrið at gera, og tí tykist tað logið, at bert hetta stýrið tekur sær av sáttmálasamráðingunum, har lønin hóast alt er bara ein lítill partur.

Arbeidsuppgevarnar hjá limunum í Starvsmannafelagnum ávirka meira ella minni allar borgarar í samfelagnum. Tað fyrsta ein leggur merki til er, at Útvarpið og Sjóntvarpið senda nógv skerð.

Tíverri raka tiltøkini hjá

fakfeløgum altíð útjaðarakini meinast, tí dagliga ferðasambandið verður kvett. Men hetta er so nakað av tí Fíggarímálastýrið ikki sær, tí tað starir seg blint uppá lønarspurningin.

Ein annar bólkur, sum altíð verður hart raktur undir verkfalli, er pensionistar og øll hini, sum standa á »lönarlistanum« hjá Almanna-stovuni. Seinni verða allar almennar lönir - her undir tingmannalønir - raktar.

Limirnir í Starvsmannafelagnum eru ikki bara eldhugaðir og samvitiskuffilir tá arbeiðssemja er, men so sanniliga eisini í okkara

dagliga arbeiði.

Men bæði í dagliga arbeiðnum og tá sáttmálasamráðingar eru, ræður ein politisk líkasala móti okkum sum lönktarar og sum starvsfólk í einum ábyrgdarfullum arbeiði.

Hetta harnar okkum - ikki minni enn lønarspurningurin.

Bent Ottosen, Jógvan Eli Dam, Áki Jacobsen, Tórður Mikkelsen, Turið Láadal Sejersdóttir og Lene Rauff Nielsen

Eru tvey og tvey ikki longur fyra?

Søguligi møguleikin

Gjøgnum tíðirnar hava mangir politikkarar havt søguliga møguleikar, og summir teirra hava skrivað søgu. Nakrir hava skrivað eina glesiliga politiska søgu og aðrir beint tað óvugta. Summum hevur tað rættliga eydnast at skriva søgu við hepnum avleiðingum fyrri land og fólk, og hjá øðrum hevur tað eisini hepnast at skriva søgu, tó við ótespilgum avleiðingum fyrri land og fólk.

Hogni Hoydal sum so nógvir aðrir framfýsnir politikkarar vil sjálvandi eisini sleppa at skriva søgu. At maðurin hevur ambitionir, tað kunnu vit ikki siga hann ringan fyrri, men hann má sjálsagt ansa sær, at søgu-skrivingina ikki verður eitt mál í sær sjálvum.

Í einari grein her í vikuni við heitinum "Tann søguligi møguleikin" letur Hogni Hoydal okkum vita, at tað er nú, vit hava ein søguligan møguleika til at gerast fíggariliga óheftir av danska rikisstuðulinum. Hann gevur lesaranum ta fatan, at møguleikin er søguligur og avmarkaður til tíðina her og nú. Men lat okkum hyggja eitt sindur nærri at hansara søguliga uppfatan.

Hví ikki longur brúka sunna fornuft?

Søguligi pástandurin hjá Hogni Hoydal er, at av tí at vit í 1998 guldur einar 900 mió. kr. í rentum og avdráttum, og rikisstuðulin var um tað sama, so eru vit førir fyrri

at fígga raksturinn av føroyska samfelagnum við inntøkum, skaptum í føroyska samfelagnum. Onkur hevur kanska hug at siga "hokus, pokus," er tað so lætt, hví hava vit ikki so fyrri langari tíð siðani tikið stig-ið?

Finnbogi Ísakson, sum tann royndi taktikkarin hann er, var tann fyrsti, sum undir einari fíggarilógargviðgerð kom við hesum fantastiska rokniestykki. Men nú hevur so Hogni Hoydal tikið hetta framaftur. Nokk so logið, nú hann hevur mánnað arbeiðsbólk til júst sama arbeiðið, at hann sum arbeiðsgevari hjá sama bólk, konkluderar upp á forhend.

Fyrri 1999 sigur hann, at úrslitið verður á leið tað sama sum fyrri 1998. Orsøkin er, at ein seria av lánsbrøvum fellur til gjaldingar við árslok upp á 570 mió. kr. Men sambært somu fíggarilóg, skulu 270 mió. kr. av hesum lánsbrøvum endurfíggað, og tí skal talið 570 mió. kr. verða 300 mió. kr.

So koma tvey ár, sum ikki tæna søguliga møguleikanum hjá landsstýrismanninum, tí avlopið av rikisstuðulinum aftaná rentur og avdráttir liggur um 600 mió. kr. Men tað koma nógv ár aftaná hesi..

Øll vita vit, at avtalan frá juni í fjór sigur, at føroyingar skulu "bert" gjalda 323 mió. kr. í rentum og avdráttum komandi 20 árin av skuldini til rikisskassan.

So koma tvey ár, sum ikki tæna søguliga møguleikanum hjá landsstýrismanninum, tí avlopið av rikisstuðulinum aftaná rentur og avdráttir liggur um 600 mió. kr. Men tað koma nógv ár aftaná hesi.

Tað er eitt sindur orkymlandi at vita sær, at jú meira vit gjalda í rentum og avdráttum (t.v.s. jú meira vit skylda) tess lættari verður tað at gerast fíggariliga óheftir. Ja, skili tað hvør, ið vil.

Hetta er og verður "hokus, pokus"

Lat okkum taka eitt annað dømi. Maður og kona hava bæði inntøku, men so umsiðir so kann konan einsamøll við sinari lön fígga rentur og avdráttir av húsum, meðan inntøkan hjá manninum fer til dagliga raksturinn hjá húskinum. Um vit brúka Hognas teori, so skuldi vit kunna sagt, at nú

Jóannes Eidesgaard

nyttist teimum ikki longur inntøkurnar hjá konuni, tí maðurin klárar allar tær dagligu útreiðslurnar.

Men tað er bara so, at húsaláni eru ein veruleiki í nógv ár, og hvør veit kanska verður aftur neyðugt at hækka okkurt lán til viðlíkahald, keypa bíl o.l. Um vit kundu stungið av frá lánum, so hevði Hogni havt grein í sínum orðum, men tað hvørki kunna ella vilja vit.

Og logið fer tað at verða, um ikki føroyska samfelagið aftur fer at hava brúk fyrri lántøkum.

Øll sunn fornuft sigur, at mótsattu fortreyttar áttu at

greinin endar á síðu 23

Kæra, lítla dóttir Lindu og Dánjal Debes av Oyri

Nina á Marknagili Debes

andaðist Á Landsjúkrahúsinum mikudagin, 17. mars, eitt ára gomul.

Bønarhaldið og jarðferðin verða lýst seinni.